Správné a nesprávné posuzování nebezpečí v dopravě

Publikováno: 7. 3. 2007

Hodnocení nebezpečí, ať správné nebo nesprávné, je spoluutvářeno společenskými vlivy. Přitom hrají roli také mechanismy takzvané objektivní a subjektivní bezpečnosti. Toto objasňuje proces adaptace, který probíhá u jedince s ohledem na bezpečnost. Problém adaptace při zvyšování bezpečnosti spočívá v tom, že účastník silničního provozu nemůže dodatečně vyžadovanou bezpečnost adekvátně posoudit. Tím je zkreslováno jeho hodnocení nebezpečí. Pokud se mu nabídne více objektivní bezpečnosti na fyzikální úrovni, např. lepší pneumatiky nebo brzdy, má pak řidič tendenci zařadit nejen tento faktor odpovídajícím způsobem, ale často posuzuje celkové podmínky silničního provozu subjektivně bezpečněji. Protože subjektivně zvýší získanou objektivní bezpečnost, existuje zde nebezpečí kompenzace bezpečnosti zvýšenou ochotou k riskantnímu jednání. Opatření pro prevenci nehod musí být proto přijímány tak, že při daném zvýšení objektivní bezpečnosti budou současně respektovat subjektivní stránku (lidský faktor, zejména způsoby vnímání a myšlení člověka) a budou účastníky silničního provozu motivovat a vést k postoji, že bezpečnostní výhoda získaná nějakým opatřením nebude snížena nebo zcela odstraněna dodatečným rizikem (např. zvýšením rychlosti, neboť nyní jsou brzdy účinnější). Jen tak je možné realizované bezpečnostní opatření hodnotit jako efektivní.

Průběh takové zvýšeně nebezpečné adaptace, chybně označované jako kompenzace rizika, se naštěstí nevyskytuje automaticky. Předpokládá se, že tento proces vznikne s větší pravděpodobností při zavedení opatření pro zlepšení aktivní bezpečnosti (např. úprava vozovky nebo křižovatky pro zvýšení bezpečnosti provozu) než při navrhování pasivní bezpečnosti, kde dobrým příkladem je bezpečnostní pás. Očekávání, že účinek se bude následkem adaptace prakticky redukovat na nulu, se nepotvrdil. Ukazuje se však, že po určité době od provedení kompenzačního opatření v oblasti objektivní bezpečnosti se účinek dekompenzuje. Novinky již nejsou po měsících a letech od svého zavedení účastníky silničního provozu vnímány jako něco nového, tedy nějak zvlášť neupoutávají pozornost, jsou brány za samozřejmost. A tak více nebo méně plně se dostavuje jejich zamýšlený účinek.

CENTRUM DOPRAVNÍHO VÝZKUMU © *Observatoř bezpečnosti silničního provozu, www.czrso.cz*